

Naš List

Neodvisno politično glasilo za Slovence

Izhaja vsak torek in petek: ako je ta dan praznik, pa dan poprej. Večja za celo leto 8 K, za pol leta 4 K, za četrt leta 2 K. — Naročnina se plačuje vnaprej, na naročbe brez istovrstne vposiane naročnine se ne ozira. — Posamezne številke po trafikah po 10 v. Pošilja se tudi „Slov. Gospodinja“ posebej.

Z mesečno prilogo
Slovenska Gospodinja

Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo „Našega Lista“ v Ljubljani. Rokopisi se ne vračajo. — Upravištvu je v Kamniku, kamor naj se izvoli pošiljati naročnino in reklamacije. — Oglasi se računajo tristopna petit-vrsta po 12, 10 in 8 vin. za 1., 2. oz. 3. krat. za večkrat izdatno znižane cene.

Vsebina: Naš položaj, učiteljstvo in nova stranka. — Ob dvanajsti uri. — Rusija. — Politični pregled. — Štajersko: Važen nasvet. Razno. — Koroško: Shod zaupnikov v Celovcu. Razno. — Primorsko: Razno. — Kranjsko: Razno. — Socialno gibanje. Prosveta.

Podlistek: Žena in socializem.

Naš položaj, učiteljstvo in nova stranka.

(Iz kroga slovenskih učiteljev.)

(Konec.)

Končno hočemo izpregovoriti še nekaj o svobodni šoli. Dokler je imela duhovščina ali klerikalizem šolo v svoji oblasti, ni mogla napredovati. V šolo je hodila mladina kadar in kolikor je hotela. Učitelj je bilo malo, pa še ti so bili prav slabo plačani; obvezen pouk ni bil, šol ni bilo in šolskega napredka tudi ne. Posledice tega so bile, da je naš narod zelo zaostal za drugimi, stareji ljudje so še danes večinoma analfabeti. Klerikalizem bi lahko naredil v tem oziru mnogo dobrega, ako bi hotel, ker je imel v rokah moč in veljavo že od nekdaj, žal, da tega ni storil, ker ni hotel. Prišli so dnevi plačila za nemarno odgojo narodov naši Avstriji.

Leta 1866. je bila največ radi tega poražena od Nemcev. Splošno se je govorilo takrat, da je Avstrijo porazil nemški učitelj, kar pomeni, izobraženi nemški vojak. Povod tega priznanega javnega mnenja je bil ta, da se je šolstvo začelo modernizirati. Iztrgala se je šola klerikalizmu iz rok od vsled poraza avstrijskih svobodomiselnih strank in sprejet je bil l. 1870. še sedaj veljavni svobodomiselni šolski zakon.

Klerikalizmu ni bilo to povšeči, upil je, da je ta zakon brezverski in katoličanom nasproten. Še danes ni zadovoljen z njim, čeprav je rodil obilnega blagoslova; avstrijski narodi so ravno po tem zakonu silno napredovali v

omiki in napredku. Splošna želja pedagogov je, da bi se ta v duhu časa moderniziral, a glavna ovira temu je zopet klerikalizem — svobodnega šolstva on ne mara in ne more trpeti. Kako se bo rešilo to vprašanje, je zagotovo bodočnosti.

Po sedanjem šolskem zakonu je šola in učiteljstvo prosto klerikalnega vpliva in nadzorstva, zato je oboje klerikalizmu trn v peti, on hoče imeti prvo, zadnjo in odločilno besedo tudi pri šolstvu. Ker tega sedaj ne more, jo sovraži iz dna svoje duše in jej stavlja ovire kjer le more. Kjer pride ta do nadvlade, vkroji šolski zakon po svojem, omeji prosto razvijanje šole in učiteljstva kakor njemu bolje kaže, kar vidimo na Spodnje Avstrijskem. Po pravici se boji tega naše učiteljstvo, zato je to pri nas odločno nasprotno klerikalnemu stremljenju. Organizovano je prav dobro in se uspešno bori za napredek šolstva in svojih gmotnih razmer. Iskalo je v politiki zaveznikov radi boljših uspehov. Na klerikalizem se ni moglo opirati, ker je temu nasproten, ostala je edino liberalna stranka, s katero je simpatizovalo. A razočarano je vsled nemarnosti, nedelavnosti, bahaštva in neuspehov te stranke. Liberalizem je učiteljstvo preziral do skrajnosti; obljubil mu je ta marsikaj, a delal in izpolnil pa ni nikdar tega.

Ni čuda, da je postal ta stan radi takega postopanja velik pesimist trdeč, da je učiteljstvu liberalizem ravno tako malo naklonjen kakor klerikalizem. Radi liberalnega časopisja je moralo naše učiteljstvo prestati med narodom marsikatero bridko uro, a vkljub temu je ostalo napredno v boju za svoj ideal. Zadnje čase pred shodom so liberalci pisali, da naj se duhovščino spodi iz šole v cerkev, kamor spada, veronauk naj se uči v cerkvi in ne v šoli. Da je temu klerikalizem protestiral, se razume. Šolski zakon dovoljuje duhovščini učiti verouk

v šoli, liberalizem ga poja vun. Prenarediti bi se moral v tem smislu državni šolski zakon, ako bi hotelo biti iz te moke kaj kruha. Preden bi prišlo do tega, bi nastal boj na nož s klerikalizmom in sicer po celem naši državi.

Klerikalizem je prav rad vporabljal šolo kakor cerkev za svoje zloglasne, strankarske namene, a sedaj se tega ne upa storiti, ker je ta pod nadzorstvom našega učiteljstva, ki kmalu vse zve in v kali zatre, ako se kje pripeti kaj podobnega. Učiteljstvo se drži gesla, da šola ni kraj za politiko, ampak za znanost, omiko in napredek, kar je tudi popolnoma prav. Kam pa bi prišli, ako bi se že mladina po šolah hujskala s sedajnimi strankarskimi nazori? Naše organizovano učiteljstvo bje že mnogo let v dostojnem glasu boj s klerikalizmom za svobodno šolo in svoj obstanek, napredek. Kar je ribi voda in hrana raznim organskim telesom, to je šola za obstanek, razvitek in blagostanje vsakega naroda.

Naša ljudska šola se razvija polagoma; za popolni razvitek je premnogih ovir, najglavnejši je naša slavna vlada. Ona je s pomočjo narodnih zastopnikov sicer dala življenje sedanjemu svobodomiselnemu šolskemu zakonu, a na zviti, prekanjen in smešen način si je obdržala nad šolstvom nadoblast ali gospodarsko in strogo upravo, a zanjo ne žrtvuje prav ničesar.

Narodi morajo sami vzdrževati velikansko breme ljudskošolskih stroškov po vseh avstrijskih kronovinah, vlada si je pa pridržala strogo nadzorstvo. Naravni zakon je, da mora hišni oče ali gospodar skrbeti za svoje družinske ude, in tako je povsod drugod v človeški družbi, izjema je seveda v naši prečudni državi. Tukaj gospodari vlada nad ljudskim šolstvom, narodi pa plačujejo. Za kanone, puške in splošno vojaško upravo ima denarja dovolj, kronovinam

Žena in socializem.

Spisal Avguštín Bebel.

Žena v preteklosti.

(Dalje)

Stališče žene je bilo še posebno neugodno vsled tega, da je poleg teh zaprek, ki so sčasoma otežkočile žentev in naseljenje, tudi njih število daleko prekoračilo ono moških. Kot posebne vzroke za to je smatrati neštevilne vojske in boje in nevarna kupčijska kupovanja onih časov. Dalje je bila umrljivost moških večja kot posledica neizmernosti in nepravilnosti, in iz tega življenja izvirajoča večja dovzetnost za bolezni in smrt se je pokazala pri neštevilnih kužnih boleznih, ki so divjale v srednjem veku. Tako so našli v času od 1326—1400 dvaintrideset, od 1400—1500 enoinštirideset in od 1500 do 1600 trideset kužnih let.¹

Tolpe žensk so se vlačile po cestah kot vedeževalke, pevke, igralke, v družbi potujočih učencev in klerikov, in preplavljale semnje in bilo jih je najti kderkoli je bil kakšen shod ali veselica. V vojski najemnikov so imele oddelke

z lastnim poveljnikom. Tu so bile, primerno združnemu značaju, po lepoti in starosti prideljene posameznim šaržam in se niso smele izven tega kroga pod strogo kaznijo nikamor vdati. V taborih so morale s hlapeci prinašati seno, slamo in les, zasipati jarke, ribnjake in jame in oskrbeti snago taborišča. Pri obleganju so morale napolniti jarke s suhljadjo in grmičevjem, da so olajšale s tem obleganje; pomagale so pri topovih, če so zaostali na močvirnih potih.²

Da bi odpomogli nekoliko žalostnemu stanju slabotnih žen, so ustanovili v večih mestih takomenovane posteljne zavode, ki so bili v mestni upravi. V teh so morale živeti pošteno življenje. Ali ne ti in tudi samostani niso bili v stanu sprejeti vseh, ki so iskale pomoči.

Zakonske težkoče, potovanja knezov, posvetne in duhovne gospode z njihovim spremstvom viteзов in hlapcev, ki so prihajali v mesta, moški v mestih sami, ne pozabivši oženjenih, ki so stremili po izpremehi v uživanju življenja, vse to je delalo v mestih potrebo po prostitutiranih. In kakor je bila v tedanjem času vsaka obrt organizirana in ni mogla obstajati

brez združne ureditve, tako se je zgodilo tudi s prostitucijo. V vsakem večjem mestu so bile hiše žen, ki so bile mestne, deželne kneževine ali pa cerkvene oblasti, kojih izkupiček je tekkel v dotično blagajno. Žene v teh hišah so imele vrhno gospodinjstvo, ki so jo same volile in ta je gledala na red in mir in posebno pazila na to, da ni izvenzadružna konkurentinja, takozvana „Bönhasen“, škodovala legitimnemu podjetju. Tako so se pritožile prebivalke nürnberške zloglasne hiše čez svoje nezadružne konkurentinje pri magistratu, „da držijo tudi drugi gospodarji žene, ki hodijo ponoči na ulice in prenočujejo zakonske in druge može in tako omejujejo njih obrt, in delajo v tem hujše kot one v združni hiši hčera, tako da je pomilovanja vredno, da se to godi tako v tem slavnem mestu.“ Zloglasne hiše so uživale posebna varstva; kaljenje miru v njih bližini se je še enkrat bolj kaznovalo. Tudi so imele te ženske zadruge pravico sodelovati pri procesijah in slavnostih, katerih so se udeležile kot znano vse zadruge. Ne redkokrat so bile povabljenе k pojedinam kneza ali magistrata v goste. Te hiše so smatrati služočim za „boljše ohranjenje zakonov in časti devojk.“ To je ravno tisto utemeljevanje, s kojim so

¹ Dr. Karl Bücher: Žensko vprašanje v srednjem veku. Tübingen.

² Dr. Karl Bücher: A. a. O.

pa ovira na vse ljube načine dohodke za vzdrževanje šol. Ali ni to narobe svet? Ne vemo primerne imena za tako vlado, ki ne spozna, ali celo noče vedeti in znati za glavni vir človeškega blagostanja, sreče in napredka. Ravno ta vlada vsiljuje na vse ljube načine zlasti obmejnim narodom svoj ponemčevalni zistem, radi česar se bijejo neprestani boji in se širi splošna nezadovoljnost med narodi.

Na papirju imamo vsi narodi po zakonih zajamčeno enakopravnost in svobodo v šoli in uradu, v resnici se pa ti zakoni teptajo z nogami in krivica se vsiljuje za krivico.

Druga glavna ovira v razvitju svobodnega šolstva je klerikalizem sploh. Rekli smo že, da o svobodni šoli v pravem pomenu besede ni govora, ker se mora ta ravnati po raznih pedantnih in večkrat tudi po nepotrebnih, neumnih, ovirajočih in sekantnih predpisih in ukazih, a glavno je vendar le prav in dobro, da ima učitelj v šoli glavno besedo, — in to je tista pereča točka, kar našemu klerikalizmu ni prav, to ga peče in boli. On hoče biti gospodar v šoli in napraviti učitelja odvisnega od duhovščine kakor je to že nekdanje bilo.

Tega se naše učiteljstvo boji; zato smatra klerikalizem kot glavnega sovražnika šolstva, ker dobro ve in je prepričano, po izkušnjah v drugih kronovinah in državah, da oropajo ti šoli in učiteljstvu svobodni razvitek ter porabijo oboje v svoj strankarski namen. Klerikalizem sicer to odločno zanika, a to je le navadna laž, namen njegov je že obče znan, ne da se to več zanikati in ovreči.

To je edini vzrok, da ne more trpeti trpeti naš klerikalizem našega učiteljstva. Pred leti ga je javno imenoval brezversko učiteljstvo, šolo pa brezversko šolo. Ko so pa ti izjavili, da naj klerikalizem imenuje vsaj enega brezverskega učitelja in šolo, so obmolknili. Pri njih je vsakdo brezverec, kdor ne trobi v njihov politični rog. Po klerikalnih listih vidimo neprestano blatiti, obrekovati in sramotiti razne učitelje za vsako malenkost, za vsak prestopek in pa največkrat tudi prav neopravičeno in po nedolžnem. Denuncirajo se neprestano napram šolskim oblastem, tožijo se pri sodnijah, blatijo se in jemlje se jim čast po javnih klerikalnih časopisih. Ali je to delo katoliškega duhovnika, oznanjevalca miru in ljubezni po naši vzvišeni sveti veri?

Mi smo vsi ljudje, podvrženi raznim slabostim, taki so učitelji in tudi duhovni. Ako naredi duhoven kako nerodnost ali neumnost, se navadno vse pokrije s plaščem ljubezni in molčečnosti, drugače je seveda proti učiteljstvu. Ako bi bilo to vse opravičeno in resnično, naj bi že bilo, a imamo brezštevilno slučajev, ko so bili ti popolnoma po nedolžnem, neosnovano in krivično toženi iz samega klerikalnega sovraštva, zavisti in škodoželjnosti, seveda so bili ti oproščeni vsake kazni, in največkrat je bil tožitelj radi častikraje kaznovan. Ako je bil kak učitelj kaznovan ali celo od službe suspendiran,

v Atenah zagovarjali državne bordele in se opravičuje tudi danes prostitucijo. Seveda se tudi ni manjkalo preganjanja teh zloglasnih žensk, kar pa je izšlo od ravnoistih, ki so jih zahtevali in s svojim denarjem vzdrževali. Tako je zapovedal Karl Veliki, da se je moralo prostitutko nago vleči čez trg in jo pretepsti z biči, on sam, najkrščanski kralj in cesar, pa ni imel nič manj kot šest žen obenem, a tudi njegove hčere, ki so posnemale očeta, niso bile ravno krepstne. S svojim življenjem so mu napravile marsikatero neprijetno uro, in Alkuin, Karla velikega prijatelj in svetovalec, je svaril svoje učence pred „kronanimi golobicami, ki letajo po noči po kneževini“, pod katerimi je mislil kraljeve hčere.

Iste uprave, ki so oficijelno organizirale prostitucijo in jo vzele v varstvo in dale svecenicam Venere vsakovrstne privilegije, so najhuje in najbolj neusmiljeno kaznovale uboge, zapuščene propale ženske. Detomorke, ki so iz obupanja zamorile življensko seme, so bile podvržene navadno najgrozovitejšim kaznim, v tem ko se za brezvestnega zapeljivca nikdo ni zmenil. Sedel je morda sam v sodu, ki je izrekel

vladalo je veselje v klerikalnem taboru. Ali je to katoliško? Bližnjemu z namenom krasti dobro ime, poštenje in spoštovanje, škodovati mu na imetju in veseliti se radi storjene škode, je satanovo delo, ne pa katoliškega duhovnika, ki se baha, da ima ključ od nebeskih in peklenjskih vrat. Kdor dela to z namenom, z namenom pači in zavija resnico, z namenom blati bližnjega in mu jemlje dobro ime in z namenom širi med narodom krive nazore in pojme, da bi bližnjega moralno ali gmotno ubil in oropal, — je očitni grešnik, pohujšljivec, odpadnik od naše vere, brezverec in popolni krivoverec, ker pači resnice naše vere na nesramen način.

Taki so premnogi naši klerikalci, zagrizeni sovražniki svobodne šole in učiteljstva. Po njih dejanjih v javnem življenju in časopisih jih lahko sodimo in obsodimo. To je popolni brezverski in krivoverski klerikalizem, ki bije boj za posvetno nadvlado, ki meče pri tem delu gnoj in blato na druge, a se sam valja v silnem smradu. Nepopoljšljiv, trdovraten in dosleden je v svojem delovanju, o čemur dela med našim narodom silno veliko greha, pohujšanja in škode. Kdor se mu postavi po robu, ga smatra za smrtnega sovražnika. Naše učiteljstvo mu je dokazalo z dejstvi, da je grobokop narodnega napredka in blagostanja, da je breznaroden, lažnjiv, obrekljiv, pohujšljiv, škodoželjen, krivoverec, da rabi v boju za nadvlado greh za čednost, da vodi naš narod za nos in ga ima za norca, za svoj žep in svoje strankarske namene in še mnogo drugega. Poklicalo je vse doktorje svetega pisma na odgovor, da naj ovrežejo te trditve, da je voljno preklicati, ako se dokažejo in ovrežejo, a klerikalizem se je potuhnil kakor bi o tem ničesar ne vedel in znal, do danes čaka to učiteljstvo zaman na to odgovora. S tem nam je ono pokazalo pot, po kateri se pride tem grobokopom do živega. Sedaj triumfira naš klerikalizem, ker ima večino nerazsodne mase za seboj.

Kakor pa ni v življenju nič stalnega, tako tudi naš klerikalizem nima večnega patenta za svoj pogubonosni ideal. On je za našimi narodnimi sovražniki drugi malo manj nevaren sovražnik, katerega je nujno potrebno pobijati, a na dostojen, pošten, odkrit, resničen način, brez sovraštva in strasti na verski podlagi z resničnim in vnetim rodoljubjem za blagor naroda v socialnem, kulturnem in šolskem oziru.

Da se pride po tej poti do zaželjenega vspeha, je treba imeti v vrsti bojevnikov strogo disciplino, premišljeno taktiko strokovnjakov za vsako stroko in goreče, vztrajne in delavne moči, ki se ne bojijo žrtv, časa in tudi ne gmotne škode. Nova stranka mora imeti svoje glasilo, ki mora pisati v popolnoma drugem duhu kakor je to delalo do sedaj liberalno časopisje, zlasti „Slov. Narod“. Ta list je zavozil slovensko politiko tako, da je popolnoma obkredit pri večini mase našega naroda, zato ne more priti v poštev pri novi struji.

smrtno kaznen nad ubogo žrtvijo. Sličnosti se godijo še dandanes.¹ Tudi prelomitev zakona od strani žene so najstrožje kaznovali, najmanj ji je bil zagotovljen sramotni steber, ali prešestvo moža so pa pokrili s plaščem krščanske ljubezni.

V Vürzburgu je prisegel gospodar zloglasnih žen magistratu: „Mestu biti zvest in postrežljiv in skrbeti za žene.“ Jednako v Norinbergu, Ulmu, Lipski, Kolinu, Frankobrodu in drugod. V Ulmu, kjer so leta 1537 prepovedali zloglasne hiše, so predlagale 1551. zadruga, da se naj zopet vpeljejo, „da se zabrani večjemu neredu!“ Visokim gostom se je dalo na razpolago zloglasne ženske na mestne stroške. Ko je prišel kralj Ladislav 1452. na Dunaj, mu je poslal magistrat deputacijo javnih deklin, ki so bile oblečene le v lahno tanjšico in kazale najlepše telesne oblike. In cesarja Karla V. je pri nje-

¹ Leon Richter poroča v „La femme libre“ dogodljaj, v katerem je bila v Parizu obsojena služkinja radi detomora od očeta njenega sina, pobožnega advokata, ki je sedel v porotnem sodu. Še več. Advokat je bil celo sam morilec in mati popolnoma nedolžna, kar je ona pripoznala šele po obsodbi.

Delo se mora razdeliti na posamezne porverjenike po deželi. Prezirati se ne sme nikogar, kdor hoče delati v povedanem zmislu za narodni blagor, bodi naš brat, prijatelj in sodelovnik! Na kričanje, mlačneže in neosnovane kritike se ne sme ozirati. Delavcev je dosti, le poiskati jih je treba in določiti jim primerne dela — le dobrih, vnetih in delavnih voditeljev nedostaja v polni meri.

Naša želja je, da bi ne padle te iz sreče in rodoljublja povedane besede med osat, trnje, pesek in na skalo, marveč na rodovitno zemljo, katere naj bi rodile obilen sad, blagoslov, mir, srečo in zadovoljnost med našim narodom.

Koncem julija 1906.

6h dvanajsti uri!

Časi, ko imajo naši abiturijenti premišljivati o poti, ki naj jo krenejo in se odločiti za svoj bodoči poklic, so zopet tu. Vsakomur je znano, kdor si je količkaj že izbiral pot, ki naj jo krene, kako težko je v sedanjem času izbrati si stroko, ki mu bo zagotovila v poznejši dobi ugodno življenje. „Vse je prenapolnjeno“, sliši abiturijent dan za dnevi, — ali da bi pa dobil točnega in vsestranskega pojasnila, za to se pri nas noben vrage ne zmeni. Stari so prekomodni — mladi pa ali niso nič boljši, ali pa ne zmorejo vsega deloma radi nepristopnosti dotičnih gospodov, ki so o stvari poučeni, deloma pa ker itak vse te moderne akcije leže na njih rami. In to je dovolj žalostno in jasno kaže naše malomeščanske razmere. Sploh moramo pa z veseljem konstatirati, da je pričela naša mladina bodisi tega ali onega političnega prepričanja mašiti luknje v naši kulturi, ki so jih pustili naši sicer še ne stari, ali vendar že gospodje, ki trdno sede na svojih mestih in gledajo tako nekako od zgoraj doli na delovanje mladih, ki jo zaznamujejo „študentovska reč“. Ali gospoda moja, vzlic temu, da se jim je, mesto pomagalo, delalo zapreke in celo nasvetovalo, da naj denar, ki ga v to porabijo, zapijejo, vzlic temu so vztrajali in njih setev vspeva. Dovolil bi si tu navesti, da je „narodni kolek“ Ciril in Metodove družbe tudi taka „študentovska reč“ in da prihaja ta narodni davek največ iz ravno ne prenapolnjenih študentovskih žepov; in dalje, če se kdaj našega kmeta izobrazijo s tehničnega stališča, je to tudi edino „študentovska reč“. Vsa statistika, ki jo imamo dosedaj, je započeto delo mladine in to so edini viri, iz kojih lahko naš abiturijent razmotriva glede bodočega poklica.

Abiturijent pride na visoke šole v popolnem neznanju glede strok, ne ve docela nič, kake šanse ima ta ali ona stroka — in ko je eno leto ali pa še mogoče dalje časa tam, se mu šele odpro oči. Seveda potem je prepozno — potem ne kaže drugega kot naprej. In posledica tega je, da se duševni proletarijat množi dan za dnem in bližajo se časi, ko nastane krah.

govem prihodu v Brügge pozdravila deputacija golih deklet. Taki dogodljaji tedaj niso nikogar vznemirjali.

Fantastični romantiki in ljudje premete-nega preračunavanja so skušali kazati srednji vek kot zelo „nraven“ in kot čas, v katerem so se žene zelo častile. V to so se sklicavali posebno na čas potujočih ljubavnih pevcev (Minnensänger) v času od 12. do 14. stoletja.

Ljubavno dvorjenje viteštva, ki se ga je naučilo francosko, laško in nemško viteštvo od Moriscov v Španiji, naj izpričuje visoko spoštovanje, ki jo je uživala v tedanjih časih žena. K temu je najprvo omeniti, da je bilo prvič viteštvo le neznamenit odstotek vsega prebivalstva in temu sorazmerno tudi plemkinje; drugič je izvrševal to ljubavno dvorjenje le majhen del viteštva; tretjič se prave narave tega dvorjenja ali ne razume ali pa nalašč o njem neresnično piše. Vek, v kojem je to ljubavno dvorjenje cvetelo, je bil obenem vek najhujše pravice „pesti“, sosebo na Nemškem, kjer je bilo vse v neredu in se je viteštvo udajalo ropanju in požiganju. Čas takih brutalnih nasilstev ni čas, v katerem bi prevladovala nežna in poetična

Pri nas sili vse na univerzo, kjer pa si izbero navadno najbolj nesigurno stroko. V novjšem času so pričeli posečati tudi tehniko, samo na višje obrtne in trgovske, poljedelske, gozdarske šole pa nihče ne misli — in te šole so ravno za naše razmere eminentne važnosti, ker vsa naša industrija, trgovina in splošno kulturno stanje naše zemlje je šele na pričetku razvoja. In seveda zdaj, ko smo dobili novo železnico, kateri bodo sledile gotovo v kratkem še druge, je skrajni čas, da se Slovenci pobrigamo, da dobimo v teh strokah dobre moči, sicer pridejo tuje — in potem nam vsi mandati ne bodo dosti koristili. Narod z duševnim proletarijatom, ki mu nedostaja strokovnjakov glede industrije, trgovine, poljedelstva, gozdarstva; narod, ki nima dovolj narodnega gospodarsko, teoretično in praktično izobraženih ljudi, se ne more ustavljati navalu tujca — in njegova usoda je zapečatenjena. Da je to istina, nam predobro kaže zgodovina — in da postane to pri nas lahko istina, vidimo dan na dan v najmanjšem kotu Slovenske. Kdo ne pozna romantičnih dolin, po katerih teče nova železnica. To so kraji, ki so kakor nalašč vstvarjeni za veleindustrijo. Od Beljaka pa doli do Gorice imamo razun krasnih letovišč in vsestranskih vab za tujce-letovičarje, obširne gozde, neobičajno močne vodne sile, stavbni material itd. in z novo železnico izborna prometno sredstvo... Posledica vsega tega bo gotovo, da se razvije tam v najkrajšem času veleindustrija, ki bo polnila izvestno žepe tujcu — domačine pa izsesavala — tako vsaj kažejo današnje razmere. In če se razvije domača industrija, tudi ne bo vsako leto toliko izseljenikov.

Zadnji čas je pač, da se naše časopisje malo pobriga za to, mesto da se toliko bavijo z osebno politiko. Uvaževati morajo pač dejstvo, da je le tam zmaga in moč, kjer je kapital in znajo kapital vporabljati, ker sam kapital tudi bore malo pomaga. V prvi vrsti je pa nujna potreba, da si pridobimo dobrih moči — to pa je le tedaj mogoče, če poučimo našo mladino o vsestranskih razmerah in vprašanjih vseh strok in poklicev in tako zabranimo, da se nam na eni strani ne množi duševni proletarijat — na drugi strani pa primanjkuje tehnično, industrijsko in gospodarsko izobraženih moči.

—o—a.

Rusija.

Odkar je razpuščena дума, se je pojavilo v Rusiji gibanje, ki ne more imeti drugega konca nego odprta revolucija. Upirajo se vojaki, ljudstvo, puntajo se kmetje. Čez mejo utihotapljaajo na skrivnem orožje. Nikjer reda, nikjer poslušnosti.

S težavo se drže oblasti, opirajo se ne ono vojaštvo, ki je ostalo še zvesto. Kdo pa je zanesljiv, ni mogoče vedeti. Ko so se uprli topničarji v nekem pomorskem foru ob Kronstadski

čustva. Ti časi so veliko pripomogli k temu, da se je mogoče obstoječe spoštovanje ženskega spola po možnosti uničilo. Viteštvo, in sicer na deželi in v mestu, je obstajalo večinoma iz surovih, razuzdanih ljudi, kojih najplemenitejša strast je bila poleg bojev in neizmerne pitja, nebrzdana zadostitev spolnim strastem. Vse kronike tistih časov ne vedo nikdar dovolj poročati o posilstvih, koje je zagrešilo plemstvo na deželi, posebno pa še v mestih, v katerih je imel patricijat od 13. in deloma do 14. in 15. stoletja vso moč v rokah. In trpinčeni niso imeli nikakega sredstva, da bi si zadobili pravico, ker v mestu so imeli plemiči sodstvo in na deželi pa je bil talni gospodar, vitez, opat ali pa škof, kojemu je pristojalo kaznovanje. Torej je najskrajnejše pretiranje, da bi imelo plemstvo in gospodstvo s takimi običaji in navadami posebno spoštovanje do svojih žen in hčera, in da bi jih nosili po rokah kot višja bitja, ne govore o spoštovanju pred ženami in hčera meščanov in kmetov, do katerih so izražali posvetni in duhovni gospodje le svoje zaničevanje.

(Dalje prih.)

luki, je poslala vlada proti njim bojne ladje, a ker se ni zanesla na mostvo, je poslala na ladje same pomorske kadete.

Zatrjuje se že davno, da namerava vlada razglasiti vojaško diktaturo; zdaj kažejo vsi znaki, da do te razglasitve ni daleč. Čim primajo revolucionarje, ne premišljajo z njim dolgo: postavijo jih pred vojake in revolucionarji se zvrnejo v jame.

Ko so prišle razmere že tako daleč, skoro ni misliti, da bi se zaključile drugače nego s krvjo.

Poskusi s parlamentarnim ministerstvom se niso posrečili, tako je izginil zadnji up na mirni konec krize, v katerega je spravila vlada deželo, ko je poslala domov poslance in razpustila zbornico. Zlasti razdražilo je ljudstvo, ko se je zaznalo, da so zavratno usmrtili reakcionarci predbojevnik kmetov in delavstva, slovitega narodnega gospodarja Herzensteina. Herzenstein je bil tudi poslanec dume in tako slovit mož, da je odstopil grof Heyden svojo prvo kandidaturo takoj temu možu, ko je čul, da bi kandidiral v zbornico.

Delavci v Peterburgu in drugod nameravajo pričeti s splošnim štrajkom, da onemogočijo tem potom ves promet, železnice, brzozav itd. Tako žele podpreti revolucionarno gibanje, ki dre po ruskih planjavah kakor mogočna reka, ki potegne s seboj vse, kar se ji postavlja nasproti!

Politični pregled.

Balkan.

V Bolgarski se je pričelo živahno protigrško gibanje. Grški elementi v Bolgariji so bili vedno zelo nasilni napram domačinom, vršili so se dan za dnem večji in manjši krvavi spopadi. Koncem tedna se je vršil velik protigrški shod v Sofiji, katerega se je vdeležilo nad 30.000 oseb. Po shodu so šli k spomeniku heroja Levski-ga, kjer so se držali govori in ko je hotela množica dalje, je skušalo vojaštvo in policija demonstrante razgnati, ker se je bilo bati, da napadejo grški konzulat. Prišlo je do spopada, kjer je bilo nekaj ljudi ranjenih — demonstranti so šli pred druge konzulate, kjer so se izražale obojestranske simpatije. Shod je stavil na vlado resolucijo, da naj vsled zadnjih krvavih napadov grških tolpe pretrga vsako diplomatsko zvezo z Grško, bojkotira grško industrijo in vsem iz Romunske iztiranim prepove vstop na Bolgarsko.

Carinski konflikt s Srbijo.

V inozemskih časopisih se je poročalo, da je poročal ministrski predsednik Pašić v tajni seji skupščine, da zahteva Avstrija med drugim tudi, naj dovoli Srbija prehod avstro-ogrskih čet skozi Srbijo, ako bi bilo to potrebno k ureditvi macedonskih razmer, je popolnoma izmišljena.

Na Dunaju niso nič kaj veseli srbske „modre knjige“, v kateri so obelodanjeni vsi akti o carinski pogodbi in konfliktu, ker avstro-ogrski poslanik je protestiral v imenu Goluhovskega zoper modro knjigo, češ, da so obelodanjene stvari, ki bi morale ostati tajne. Srbija išče novih odjemališč za srbske produkte in so delegati že konferirali glede tega s turško vlado in sedaj pa se dogovarjajo z Egiptom.

Carinski konflikt ima posebno za kmete slabe posledice, ker je kmet primoran prodajati svoje produkte po zelo nizki ceni in ga oderuštvo, ki se je začelo razvijati po celi Srbiji, zelo izkorišča. Poljedelski minister je izdal na vse okrajne oblasti naredbe, naj nastopajo proti takemu postopanju najodločnejše. Vlada je dovolila za živino, ki se prevaža v belgrajsko klavnico, 50% popusta.

Štajersko.

Važen nasvet.*

Zadnja Domovina ima na svojem uvodnem mestu zanimiv in važen članek, ki se peča z ustanovitvijo občinskega tajništva za Koroško in Spodnje Štajersko. Znano je, da še vedno

*) Namenjeno za 37. števec „Našega Lista“.

mного obmejnih pokrajin nemškutari, ker si ne vedo pomagati v takem slučaju, če jim pošlje n. pr. vlada kak nemški dopis. Ustavljati se šikaniranju slovenskih občin pa zahteva v vseh avtonomnih poslih dobro izvežbanega človeka, ki bi stal vsak čas vsem občinam na razpolago, da jim pomore s svetom ali pa vlaga zanje pritožbe itd. Z načrtom volilne reforme je pomešanih mnogo slovenskih občin v nemške volilne okraje, zato je treba nemudoma kaj storiti, da se tem politično onemelim Slovincem pomaga voditi boj za svoje politične in narodne pravice, na občinskem polju. Občine in njih uprava in občinski zastopi posebno vseh teh v nemške volilne okraje vrinjenih slovenskih občin na Štajerskem in Koroškem morajo postati prave trdnjave narodne zavednosti, ob katerih se bodo razbijali vsi navali nemške požljivosti in napadi nemškega uradništva. Naša skrb bodi, da bodo vse te občine slovenski uradovale ter da bodo z vsemi postavnimi sredstvi prisilile vse deželne in državne urade, da se bodo v bodoče v občevanju s slovenskimi občinami posluževale vedno in izključno tudi slovenskega jezika!

Mного se je doseglo v tem zmislu z osnovanjem raznih županskih zvez, za kar ima mnogo zaslug sedanji urednik Domovine, Vekoslav Spindler. Ker pa vlada in njeni nemški uradniki prav nič ne premišlujejo pred sredstvi, samo da upajo s tem narodno ubiti kako občino, je treba odpor proti temu organizirati, kar gre le tako, da se osnuje osrednja pisarna, na katero se vsaka občina v vsakem slučaju obrne, prepričana, da dobi odgovor na svoje vprašanje.

Na ta način bi bilo mogoče ohraniti vse naše občine za našo narodno stvar, čeprav ne bodo tako dolgo imele zastopnika v državnem zboru, dokler se volilni okraji na novo in pravično ne razdele, na kar pa še dolgo ni upanja. Z druge strani bi pa županske zveze in samoupravno tajništvo konečno zlomilo upor deželne in državne birokracije proti slovenskemu uradovanju ter je prisililo spoštovati naš jezik in naše pravice, kakor spoštuje nemški jezik in nemške pravice.

Da se to doseže, predlaga Domovina, naj se nemudoma osnuje samoupravna pisarna (sekretarijat) za Koroško in Štajersko, naj se dobi za to sposobnega, energičnega in skušenega moža, ki naj bode izvežban v vseh avtonomnih vprašanjih, dober govornik in spreten stilist, pa tudi podjeten in pogumen človek. Osigura naj se mu spodobno eksistenco, kajti njegovo delo bode naporno ter bode zahtevalo celega moža.

Naša želja je, da merodajni krogi to nujno vprašanje ne samo dobro preudarijo, ampak da v tem zmislu tudi čim prej store odločilni korak in tako tajništvo čim hitreje osnujejo. Če prispeva vsaka občina oziroma županska zveza le nekaj na leto, je osigurana ta srečna misel.

Na vsak način je namreč nujno potrebno krepko združenje vseh slovenskih občin. Ker se gre tu le za narodne, strogo jezikovne zadeve, bi se morale zediniti tu vse stranke. Agitirali naj bi poleg drugih v ta namen i učitelji in duhovniki.

Osebnosti. Sodni tajnik Oto Pirner, državnega pravdnika namestnik Oliver vitez pl. Stähling v Gradcu, dr. Franc Kočevar pl. Kondenheim v Celju in dr. Maks Goriup v Gradcu so imenovani sodnimi svetniki ter je poslednji prestavljen h kratu v Arnfels. Okrožni sodnik dr. Karol Majer v Trbižu je imenovan sodnim svetnikom in okrožnim predstojnikom.

Osebnosti. Justični minister je imenoval Jakoba Fink, kaplana v Žalcu kuratom moške kaznilnice v Mariboru.

Dr. Korošec kandidira za brežiški deželnozborski mandat, ki ga je imel umrli župnik Žičkar.

Citalnica v Gornjem Gradu je priredila v nedeljo dne 29. julija 1906. veselico na prostem. Nabralo se je okoli 300 ljudi. Pevsko društvo zapelo je več moških in mešanih zborov, godba je svirala vrle komade in vse je bilo židane volje. Izborna termalno pivo in pristno kapljico je točil gostilničar Šarb, ki je nudil izletnikom tudi razna mrzla jedila. Izvrsten je

bil tudi na ražnju pečeni janjec, ki ga je takoj zmanjkalo. Zabava bila je vesela in neprisljuna. Tudi plesalo se je. Proti večeru so izletniki v dolgi vrsti šli skupno v trg, na čelu vrste neumorno igrajoča godba. Vsakdo je rekel: „Bilo je prijetno!“ Želeti je, da čitalnica še večkrat kaj sličnega priredi.

Gornji Grad. Tukajšnje „Pevsko društvo“ imelo je svoj letni občni zbor dne 14. julija. Došlo je precej članov, ki so z zanimanjem zborovali. Po prečitaniu zapisnika zadnjega zborovanja poroča tajnik Alfonz Ribič o delovanju društva v minuli dobi. Žal, imamo vedno neprilike s I. tenorjem, tako, da večkrat pol leta nismo mogli peti, ker prvega glasu ni bilo. Sedaj bode v tem oziru nekoliko bolje, ker se je priselil v trg rokodelce, ki poje I. tenor. Tajnikovo poročilo se odobri, istotako tajniško poročilo. Društvo ima denarja 134.89 kron. V odbor so se volili vsi prejšnji odborniki le razen umrlega Gržiča Krajnc ml. Tako sestoji odbor sledeče: predsednik Avgust Drukar, c. k. notar, podpred. in blagajnik Josip Krajnc ml., tajnik Alfonz Ribič, davk. uradnik, pevovodja Anton Ribič, organist, odbornika sta pa Šijanec Ignacij, učitelj in Krajnc Josip st. Sklenile so se še nekatere zadeve lokalnega pomena in se je odboru naložilo, da prouči, ali bi ne kazalo stopiti k „Pevski zvezi“ in naj bi se sestavila temeljitejša pravila. Doneski se določijo za pevce po 40 vin. na mesec. Tudi je povdarjal predsednik, da bo treba pridobiti še novih članov, tudi podpornih.

Javni politični shod se vrši v nedeljo, dne 12. t. m. pri Sv. Juriju ob Ščavnici. Začne se takoj po večernicah v uti gospe Trstenjakove in sicer ob vsakem vremenu. Spored: 1. govor g. drž. poslanca dr. Korošca; 2. ustanovitev katoliško-narodnega političnega društva za gornje-radgonsko-ljutomerski sodni okraj; 3. govor gospoda drž. in dež. poslanca dvornega svetnika dr. Ploja; 4. govor g. dež. poslanca Ivana Kočvarja; 5. Slučajnosti, kakor: izročitev diplom častnega občanstva jurjevskih občin gospodoma dr. Ploju in župniku Janezu Kunce-tu, vprašanja vdeležencev shoda do gospodov poslancev itd. — Vstop je dovoljen vsakomur.

Biserno mašo je obhajal kanonik in bivši dekan Bosina v Kozjem. Slavljence je prejel ob tej priliki mnogo čestitk.

Begun iz bolnice. Iz celjske bolnice je pobegnil 31letni inkvizit Andrej Kuhar iz Št. Jurja pri Celju. Navedenec je bil v preiskavi zaradi hudodelstva tatvine ter jo je pobrisal samo v spodnji obleki. Visok je 1 m 75 cm, na levo oko slep in je po poklicu opekar.

V škofovem gozdu v Gornjem gradu se je ponesrečil neki drvar. Drevo mu je na dveh mestih zlomilo roko. Prepeljali so ga v ljubljansko bolnico.

Celjski stari grad nameravajo preurediti oziroma ga postaviti v prejšnji stan. Za to pa rabijo veliko državno podporo, kojo je ministristvo sicer pogojno obljubilo, a si je pridržalo konečno rešitev, dokler mu ne dojdejo podrobni načrti.

Aretovan kaplan. Iz „Slovenca“ posnemamo, da so prijele oblasti škalskega kaplana Rabuza, ker je na sumu posilstva.

Za učitelje. Razpisano je učiteljsko mesto na slovenski ljudski šoli v Brežicah. Prosnje je treba nasloviti do 26. t. m. na okrajni šolski svet v Brežicah. Pozivljamo slovenske učitelje, da se mnogoštevilno oglasijo; istotako opozarjamo merodajne faktorje, zlasti deželne poslance, da se pravočasno potegnejo zato, da se to veljavno mesto zasede tako, da bo zajamčena vzgoja otrok v slovenskem duhu.

Velik shod v Mariboru sklicuje ondotno Slovensko društvo na nedeljo dne 26. avgusta. Na dnevnem redu je vprašanje volilne reforme. Čujemo, da dobe osebna povabila na shod poleg vseh štajerskih deželno- in državnozborskih poslancev tudi dr. Šusteršič, Oskar Gabršček in notar Plantan. Da bi prišel na zborovanje dr. Šusteršič, je menda zaman pričakovati.

Koroško.

Shod zaupnikov v Celovcu.

(Konec.)

Ko je predlagal potem župnik Perč, naj se koroški Slovenci ne vdeleže III. katoliškega shoda v Ljubljani in je omenjal pri tem, da S. L. S., ki priredi katoliški shod, ni koroškim Slovincem prijazna; ko omenja, da je prezirala koroške Slovence pri veselici, katero so priredili ljubljanski „liberalci“ na korist „Drave“ s tem da ni bilo nobenega pristaša blizu, in je omenjal nadalje postopanje takoimenovane kranjske „klerikalne“ stranke, ko je svoj čas snovala „katoliška dijaška društva“, na katerem shodu so dijake kar zaprli med štiri stene „kat. rok. delavskega doma“ in jim diktirali, kaj se ima skleniti in podpisati, da se jim pa ni dovolilo, svojega lastnega mnenja izraziti, se je oglasil k besedi predsednik Breje in — kar moramo še posebej povdarjati — varoval na edino pravi način resnost trenutka ter položaja s tem, da je izgovoril besede, ki bi jih morali marsikje posnemati: „Gospoda! Jaz v imenu odbora odločno protestujem proti temu, da bi se kranjski prepispravljal na dan, v dabato ali pa sploh v kakšno zvezo s predlagano resolucijo. Mi danes ne poznamo ne liberalcev ne klerikalcev, in moram vsled tega vsako vpletanje kranjskega „klerikalizma“ ali „liberalizma“ najodločneje odklanjati. Izrecno tudi povdarjam, da obžalujemo, če bi se današnji sklepi zlorabljali v kake kranjske strankarske namene, vendar nas tudi ta ozir ne sme motiti, da v teh kritičnih razmerah govorimo odkrito in jasno besedo.“

Ker je bilo videti, da so vsi zato, da se ne vdeleže koroški Slovenci III. katoliškega shoda v Ljubljani, je vprašal dr. Breje, ako je tudi kdo navzoč, ki bi govoril za vdeležbo. Oglašil se je župnik Mikuluš, češ da katoliški shod ni političen shod, temveč shod vseh katoliško mislečih Slovincov, torej bi bila sramota za koroške Slovence, ki so gotovo katoliškega prepričanja, ako bi se tega shoda ne vdeležiti.

Temu izvajanju so sledili glasni ugovori. Stvarno sta mu odgovarjala prošt Einspieler in dr. Breje.

Prošt Einspieler je dejal: „Gotovo, v rednih razmerah ne bi imeli niti najmanjšega pomisleka proti vdeležbi na III. katoliškem shodu v Ljubljani, ali v sedanjih razmerah je to nemogoče. Spomnim naj vas tudi I. katol. shoda v Ljubljani, na katerem sem po naročilu koroških Slovincov govoril o naših šolah ter zahteval narodno in versko šolo za nas. Tozadevna resolucija je bila sprejeta. Ali še isti dan se je začelo vplivati name, da naj resolucijo umaknem, češ da sicer odidejo s shoda vsi škofje. Tako sem prisiljen umaknil resolucijo, da se ni zaradi nje shod razbil, kajti katoliški shod brez škofov ni več katoliški shod. Ravno tako bi se nam godilo tudi sedaj, ako bi hoteli govoriti na katoliškem shodu, molčati pa ne moremo in ne smemo. Štafaže ne bomo delali nikomur. Sramota ni torej za nas, ako se ne vdeležimo, temveč za one, ki so nam udeležbo onemogočili.“

Dr. Breje pa je dejal, ko sta bila še dva govornika za vdeležbo, češ da ni kat. shod politična prireditev, sledeče: Kdor je bral resolucije pripravljalnega odbora, ve, da so med njimi tudi nekatere eminentno politične vsebine, in ve tudi, da se bo na tem shodu razpravljalo o ustanovitvi neke obče slovenske politične ljudske stranke, torej ni dvoma, da se bo na shodu tudi politiziralo in da bo prilika neizogibna, govoriti tudi o sedanjem najbolj perečem političnem vprašanju volilne reforme. Sicer pa naj tudi povem, da me je pripravljalni odbor naprosil, da prevzamem govor na manifestačnem shodu dne 26. avgusta o slovenskih narodnih zahtevah. Prašam vas, kako naj o tej tvarini govorim, ne da bi razpraljal o vprašanju volilne reforme, in sicer še s posebnim ozirom ravno na Koroško? In kako naj govorim o tem predmetu, ne da bi povzročil hrupa in morda prepira na shodu, ako hočem govoriti odkrito in brez ovinkov, tako, kakor mi srce narekuje!

Eden gg. predgovornikov je povdarjal, da naj bi se samo oficijelna vdeležba na katoliškem shodu odklonila, bi da pa ne bilo zabranjeno vdeležiti se tega shoda posameznim osebam. Nasproti temu povdarjam, da se mi zdi taka taktika jako nevarna in škodljiva, kajti potem bi se hitro reklo, da so sklep v Celovcu samo generali diktirali, armada, ljudstvo, pa da ne stoji za njimi in tega ni ubogalo, da torej sedanje politično vodstvo koroških Slovincov v ljudstvu nima zaslombe in zaupanja. Iz teh taktičnih vzrokov se moram v imenu odbora izrekati zoper to, da bi se odklonila samo oficijelna udeležba, posamezni pa da bi se shoda vdeležili. V tem pogledu je to vprašanje takorekoč zaupno vprašanje narodnega vodstva. Če se sprejme resolucija za nevdeležbo, potem jo je treba strogo izvajati in disciplino držati. Tudi jaz se podvržem Vaši odločitvi in bom, ako sklenete vdeležbo, na kat. shodu govoril kakor sem naprošen, če tudi za posledice ne stojim dober.

Po teh besedah je bila odpoved vdeležbe na kat. shodu soglasno sprejeta, na predlog duhovnika dr. Arnejca pa izročena zaupnica odboru političnega društva, ki je sklicalo ta shod zaupnikov.

Zdi se nam, kakor da je to zborovanje novo znamenje probude koroških Slovincov!

Osebni vesti. Prestavljeni so: J. Ulmann, stavb. nadkomisar železniškega ravnateljstva v Beljaku kot kontrolor pri sekciji za vzdrževanje železnice in Janko Betagelj, nadrevident ravnotam, kot obratni kontrolor v Ljubljano; nadrevident Avgustin Lorenz pa kot blagajnični revizor k ravnateljstvu državnih železnic v Trst.

Okrog Tržiča se vrše brigadni manevri v času med 13. in 20. avgustom. Ob tej priliki napravijo čete prehod čez 1616 m visoki prelaz Mojstroka v Bovec. Tu bodeta morali prevažati dve diviziji artilerijskega polka št. 9 svoje topove črez prelaz. Prehod bo torej precej zanimiv.

Spomin bitke pri Jajcu je praznoval kranjski pešpolk št. 17 letos radi odhoda polka k vajam namesto 7. že 5. avgusta v Celovcu. Predvečer pred obletnico bitke, t. j. 4. avgusta je bil mirozov. Na dan bitke pa se je brala slavnostna maša v mestni farni cerkvi sv. Ilja, pri katerej je bil cel polk prisoten.

Primorsko.

Veliko viхро smo imeli v Gorici minulo soboto popoldne okrog polu šestih. Naenkrat so se nabrali težki oblaki nad mestom in okolico, potegnili je silna burja in visoko proti nebu je valila gost dim. Tema je postala kakor ob mraku, lomilo je vejevje, drevje, tuintam so padale s strehe opeke. Po nekod je odtrgalo pločevinske strehe in kapi ter jih zagnalo na cesto. Mnogo škode je trpelo sadno drevje, še več pa vinogradi. Dve uri na to se je vreme spremenilo in imeli smo najlepše solce.

Žrtev poklica. V Trstu je padel neki 37letni zidar z odra neke hiše na tla in se znatno poškodovol po glavi. Pretresel se je tudi v notranjosti.

Kranjsko.

Neverjetna „lojalnost“ in varanje javnega mnenja. Ko smo čitali v slovenskih novinah poročilo o skupščini družbe sv. Cirila in Metoda v Logateu, nas je gotovo vse Slovence prijetno presenetila vest, da se je vendar že enkrat v slovenskih krogih resno jelo poudarjati, kam nas pelje vodena lojalnost in patriotizem. Slovenski listi so poročali, da se je „preprečila“ vsaka udanostna izjava na dan skupščine, ki je bila dosedaj vsikdar na dnevnem redu in brez katere si sborovalci menda misliti niso mogli prave skupščine. Prav je, da smo se letos vendar enkrat vzdramili in da smo prenehali poljubovati palico, ki nas tepe: kajti v istem času, ko se je koroškim Slovincem odrekla pravica eksistence v tej državi, pošiljati vladi in višjim faktorjem zaupnico in vdanostno izjavo, se ne pravi nič drugega, kakor poljubo-

vati palico, katera nas neusmiljeno biča in pretepava. Žal — da je vse to le prazni sen; stara manira je namreč znala uničiti splošno voljo skupščinarjev in tako smo tudi letos zborovali pod znamenjem udanostne izjave, kar s tem pribijemo. Stvar je bila ta-le: Skupščinarji so splošno zahtevali, naj se ne odpošlje nikake vdanostne izjave, kar je popolnoma naravno. Častiti odbor pa je že prej v svoji seji sklenil, da se od občenega zbora skupščinarjev odda taka vdanostna izjava. Vsled tega je bil odbor v neprijetni stiski, iz katere pa si je znal diplomatično pomagati, kakor zvit lisjak. Po daljšem debatiranju je namreč izjavil odbor skupščinarjev, da se namreč na občnem zboru po želji skupščinarjev o vdanostni izjavi ne bo govorilo in da se ista pri nobeni priliki občenega zbora ne spravi na dnevni red. S tem je odbor ustregel želji skupščinarjev, pa tudi sebi, ker je imel pri tej izjavi reservatio mentalis, češ saj ni treba, da se sedaj na občnem zboru govori o vdanostni izjavi, ker smo jo mi že popreje sklenili in ker jo na podlagi tega sklepa na pristojno mesto pošljemo. Slednjega seveda odbor skupščinarjem ni povedal, pač pa je sporočil glavarju vsebino svojega sklepa ter tako udanostno izjavo navzlic ugovoru občenega zbora in skupščinarjev vendarle spravil v svet. Gospodje so bili mnjenja: Le ne škandala, le ne se zameriti vladi; boljše je stare gramatike in stare metode se držati, kakor pa novotarije vpeljati, češ, saj mladina, ta nemirni element, ki hoče spraviti družbo v drug tir, ne ve, kaj je za nas dobro; in prav to je največja hinavščina, ki se je v zadnjem času v družbnem življenju pripetila. Nečemo očitati, da so različni gospodje pohlepni po kakem redu ali odlikovanju, ali pa da se hočejo za že sprejeta odlikovanja hvaležne izkazati, toda to trdimo z vso smelostjo, da možje, ki prisegajo na staro metodo in na obrabljene običaje, ne spadajo drugam, kakor v staro šaro — sit venia verbo! Prihodnji občni zbor družbe sv. Cirila in Metoda pa mora v tem pogledu natočiti čistega vina in preprečiti vsako tako mistifikacijo javnega mnjenja. Naša časnikarska dolžnost pa je, da odločno protestujemo proti takemu postopanju v imenu onih skupščinarjev, ki so se oglasili proti vdanostni izjavi ter da izražamo svoje ogorčenje nad takim falzifikovanjem volje skupščinarjev in falzifikovanjem javnega mnjenja.

Velik pesnik se je narodil Slovencem. Kdor ne verjame, naj bere zadnje dve številki „Gorenjca.“ Mož je muhast. V poduk in zabavo gorenjskim Slovencem kuje krasne stihe s še krasnejšo in globokoumnejšo vsebino. Prešerna in Jenka ima že v žepu. Le čujte: „ljubezen prava domovinska — pač ni sovraštva strast živinska!“ Dalje:

„a kaj zdaj počenjajo ljudje,
ki skrivajo za kamniški se list?
Iz njih pisave bere se takó,
da puhla častihlepnost in zavist
je domoljubje njih napihnje — nó.“

To je „pojet“, kaj? Z njegovimi besedami zaključujemo to oceno

„več ne trpimo, da še kdo
nas za nosove bi potezal
ter v stvar, ki so naše, drezal,
pa naj bo to pretkan eigan,
zvit jezuit al' pa kaplan.“ —a

Družbe sv. Cirila in Metoda glavna skupščina je bila letos v Logatcu. Sveža in zdrava kraška burja je pihala na zborovanju. Seveda so bili nekteri gospodje, ki so bili doslej vajeni, da sem jim je kar kimalo in „živio“ klicalo, naravnost konsternirani. Zadnji čas je, da se vse družbino življenje modernizuje. Družbeni zavodi in šole morajo v resnici biti šole za življenje; otrokom je vcepljati predvsem narodnega duha, narodne zavesti — potem naj ne pride dolgo nič in potem še le vse drugo. Ako hočemo biti pravični, moramo priznati, da naše šolske družbe uspehi niso v nikaki primeri z žrtvami, ki jih naš narod donaša za to družbo. Otroci zapuste družbo in njene zavode s 14. letom. Od te dobe dalje in dalje je mladenič ali deklica prepuščena

sama sebi. V dobi torej, ko je človek najbolj dovzeten za vsakršne vplive, prepuščamo bivše družbine gojence popolnoma proste sovragom svojim in svojega naroda. Kaj pomaga potem takim otroški vrtec in samo ljudska šola? Ves denar, ki smo ga izdali, smo zmetali v brezno. Družba bo torej morala skrbeti za to, da v ljudski šoli vzgojeno deco ohrani tudi v poznejši dobi našemu narodu; to pa je le mogoče z nadaljevanjem izobrazbe in omike, s predavanjem in knjižnicami. Klerikaleci s temi nasveti niso zadovoljni, saj oni so „proti omiki in napredku“ kakor nas je poučil škofijski ordinarijat. Zato pa denuncirajo narodno-radikalno dijaštvo in kličejo na pomoč drž. pravdnika, ker se ni s skupščine odposlala udanostna izjava. Od kdaj pa smo tako servilni, dragi „Slovenec“? Kako že pravi nemški rek: „der grösste Schuft im ganzen Land, das ist der Denunziant.“

Kongres jugoslovanskih književnikov in časnikarjev v Sofiji. Program kongresa jugoslov. književnikov in časnikarjev v Sofiji, ki se prične 26. t. m., se je določil, kakor smo izvedeli z verodostojne strani, približno tako-le: V soboto 25. avgusta zjutraj sprejme goste na prvi bolgarski postaji v Caribrodu posebna deputacija, izvoljena iz srede „Društva bolgarskih publicistov“. Na kolodvoru v Sofiji pozdravi goste upravni svet tega društva. Popoldne istega dne je prijateljski sestanek v prostorih „Slavjanske Besede“. — V nedeljo dopoldne dne 26. avgusta se kongres slovesno otvori po predsedniku „Društva bolgarskih publicistov“ g. Bobčevu, ki ob enem v posebnem govoru pozdravi došle goste. Nato se prečitajo pozdravna pisma in brzojavke, ter izvoli odsek, ki ima pregledati in končno redigirati načrt pravil „Zveze jugoslov. književnikov in časnikarjev“. Popoldne istega dne je na dnevnem redu razprava o pravilih. V ponedeljek 27. avgusta dopoldne pridejo na vrsto referati posameznih članov in razni Zveze se tikajoči predlogi. Popoldne se priredi izlet do Pavlova. V torek 28. avgusta dopoldne se vdeležje književniki in časnikarji slovesne otvoritve II. jugoslov. umetniške razstave. Ob eni popoldne bo banket, ki se ga vdeležje časnikarji, književniki, umetniki in predstavitelji jugoslovanske akademične mladine. Kongres se zatvori istega dne ob šestih popoldne. Zvečer se priredi na čast gostom v gledališču slavnostni „jugoslovanski večer“.

Klerikaleci si žele časov inkvizicije, ko sodnik ni sodil po svojem prostem prepričanju, ampak tako, kakor jim je ukazoval veliki inkvizitor-dominikanec. Prepričanje pa jim je utrjevala natezalnica in drugo tako lepo orodje. „Slovenec“ denuncira sedaj tega sedaj onega sodnika, ki se predrzne soditi drugače kakor je to želja svete inkvizicije ljubljanske. Kaj „pravica“ — pravica mora biti dekla v službi teh gospodov! Ako ne, tedaj žveplo in ogenj ter vse državne poslance na dotičnega sodnika, posebno če ima to smolo, da je sin bivšega izdelovalca orgelj. Kako si tak človek upa, imeti svoje lastno, prosto prepričanje. In potem pa tako razžaljenje veličanstva — obsoditi duhovnika samega. Oj zlati srednji vek, vrni se — usliši nas, o Gospod!

Legar pri Salezijancih. Bakteriološka preiskava vode iz vodnjakov na Rakovniku je dognala, da je voda vseh vodnjakov prav sumljiva, osobito se je v vodi dvorišnega vodnjaka našel bacil legarja. Vse že takoj začetkom epidemije podane zdravstvene odredbe se strogo izvršujejo in po mestnem fizikatu strogo nadzorujejo. Vodnjaki so vsi uradno zaprti in se dovaža voda iz mestnega vodovoda. Tudi delavci pri pri zgradbi svetišča so pod zdravstvenim nadzorstvom, ker so do 14. julija tudi dobivali vodo iz zavodnih vodnjakov in je mogoče, da se tudi med njimi pojavijo slučajni obolenja. Večina začetnih slučajev je že v popolnem okrevanju, vendar je obolelo v zadnjem tednu še nekaj gojencev in štiri osebe uslužbencev na Rakovniku. Od začetka epidemije do danes je obolelo v zavodu 36 oseb, od teh je umrl v soboto 16letni uslužbenec Ivan Mahne. Ker se je zabilila vsaka nadaljna uporaba vode, ker jo je

smatrati kot edini vzrok legarja in ker se tudi vse druge varnostne odredbe strogo izvršujejo, upati je, da ta hišna epidemija kmalu preneha.

Josip Klun †. V Ribnici je umrl po kratki bolezni ondotni župan in nadomestni načelnik ribniške posojilnice trgovec in posestnik g. Josip Klun.

Skozi Ljubljano se je peljalo minule dni več bataljonov trdnjaviških topničarjev. Šli so k strelnim vajam v Pulj.

Na Bledu so prijeli prisiljenca Pretnarja, ki je pobegnil od zgradbe gimnazijalnega poslopja na Poljanah. Prišel je zopet nazaj v prisilno delavnico.

Socialno gibanje.

Zborovanje nemških učiteljev iz Avstrije. Avstrijska nemška učiteljska zveza, ki šteje okrog 806 podružnic in ima 18.340 članov, je imela v soboto v Liberecih na Češkem veliko zborovanje. Mestni župan in drugi dostojanstveniki so sprejeli vseh na shod došlih 3000 učiteljev s pravim navdušenjem. Liberski župan je povdarjal, da ni namen ljudske šole, služiti veri, ampak resnici in v ed i. Izmed mnogih zanimivih poročil naj omenjamo le nekatere točke iz nad vse zanimivega predavanja vseučilišnega docenta dr. Hartmanna. Ostro je kritikal pomanjkanje in zanemarjenost današnjih učiteljskih, ki se z izjemo dveh predmetov ne dvigajo niti nad duševnim obzorjem spodnjih razredov srednjih šol, ali kvečem tako visoko. Tudi se pušča učiteljsčnikom vse premalo samostojnosti, gleda se samo na „dril.“ Velika hiba je zopet, da pridejo na učiteljsča kot učne moči osebe, ki same niso obiskavale nobenega višjega organskega zavoda, nego je učiteljsče. Zato ni zahtevati in želiti samo s socialnega ampak tudi z vzgojevalnega stališča, da se vstanovi čim prej enotna srednja šola, kjer naj se poučuje v gorenjih razredih pouk v tem ali onem oddelku specialneje. Dotlej pa se mora pripoznati enakoveljavnost učiteljsčnem s srednjo šolo. Prehodu na vseučilišče se ne bi smelo delati nobenih ovir — naj se preustroji v ta namen učiteljsče!

Štrajk mlinarjev. Štrajk mlinarjev v Budapešti še vedno ni končan, vendar je upati, da se kmalu konča z zmago delavcev. Dasi so bili izpočetka lastniki parnih mlinov docela nedostopni zahtevam delavcev, vendar so zdaj že pripravljeni, pogoditi se. Delavci so stavili svoje zahteve obrtnemu nadzorniku, ki jih preda lastnikom mlinov: zadovolje se, da se izloči iz pogojev, da se vrnejo na delo, nedeljski počitek, a samo tedaj, če se zavežejo tovarnarji prostovoljno vpeljati najkasneje v treh mesecih nedeljski počitek (do sedaj so zahtevali štrajkujoči, da mora ministerstvo prisiliti v to kapitaliste!); me z d e je na vsak način povišati; vendar se delavci v gotovih slučajih zadovolje tudi z manj nego 20% povišanjem. Upati je, da se pod temi pogoji sporazum gotovo doseže.

Prosveta.

Gledališče za delavce. Dunajsko, v socialnodemokratski stranki organizirano delavstvo je sklenilo postaviti si svoje gledališče. Osnovalo se je v ta namen društvo za zgradbo in vzdrževanje prostega narodnega gledališča, katerega člani se obvezujejo plačevati po 90 v. ali 1 K 40 v. na mesec. Ko bode društvo imelo 1000 članov, bode podjetje osigurano. Ni dvomiti na tem, da bi zavedno in po naobrazbi hrepeneče dunajsko delavstvo ne zamoglo osnovati ter tudi vzdrževati svojega gledališča, saj bode imelo v njem najizdatnejše sredstvo za širjenje svojih nazorov. Po vzgledu socialnih demokratov se bodo ravnali bržkone tudi krščanski socijanci, samo s to razliko, da bodo ti iskali zaveznikov in pokroviteljev v najvišjih krogih, dočim so oni oprti le nase in na svoje moči.

Živinoreja in mlekarstvo. Navodilo za družnikom slovenskih mlekar. Spisal Anton Pevec, mlekarski izvedenec. Lična knjižica, izvirna po svoji vsebini in po svoji obliki in okrašena z mnogimi slikami, bode dobro došla vsem kmeto-

valeem. Ni že v nji ono dolgočasno razlaganje enoinistega predmeta, ki napolnjuje enolično cele strani in vtudi bralca že pri samem pregledu. Zbrano je v nji vse, kar mora vedeti napredni živinorejec, ki se peča z mlekarstvom, a zbrano je le jedro vsake stvari, ki je vedno primerno pojasnjeno z lepo sličico ali kratko praktično tabelo. Osobito nas zanimata v nji sliki modernega hleva, holandski in danski sistem. Tabela o kemični sestavi in vrednosti posameznih živil krmiljenih v praktični živinoreji, ki izide v tej knjižici prvič v slovenskem jeziku, je prav razvidno in originalno sestavljena, tako da je vsakdo primoran jo prečitati vseskozi. Tabeli sledi pojasnilo, kako se žival hrani v splošnem, in nekaj praktičnih vzgledov krmiljenja govede in prašičev. V tretjem odstavku „o molži in ravnanju z mlekom“, nam pisatelj predloži pravila in pomen čiste molže in vzroke, da se mleko kvari. Omenjamo tudi res praktične vzgleds o kmetijskem knjigovodstvu. Zaključuje pa pisatelj z „Dobri nasveti“, ki sami mnogo več povejo, vsaj prirobnemu kmetiču, nego vsaka obširna in učena knjiga. O priložnosti te knjižice se bode vsakdo sam najbolje prepričal; ni je nam treba naprej hvaliti. — Dobiva se v Dragotin Hribarjevi knjigarni v Ljubljani. Cena knjigi je 1 krona, s poštnino 10 vinarjev več. Pri naročbi na 100 izvodov se jih dobi 10 po vrhu.

Izborno zalogo vsakovrstnih novih in starih vin v sodih in steklenicah priporoča

ANTON MÜLLER

vinotržec v Domžalah
(Kranjsko).

Tri goldinarje velja poštni zabojček brutto 5 kilo (okoli 50 do 60 kosov) **toaletnega mila (odpadkov)** lepo sortiranega z vijoličnim, rožnim, heliotrop, mošusovim, šmarničnim breskvinim itd. duhom. Razpošilja proti povzetju podjetje Manhattan udapešta, VII. Bezeredy ul. 3.

Odlikovana v Parizu s častnim križcem, diploma in zlato medaljo. Patentirana v 30 državah.

Streha prihodnosti!

Cementna zarezna strešna opeka

iz portland-cementa in peska

Praktična! Lepa!

Trpežnejša in bolj lahka streha, kakor iz vsake druge vrste strešnih opek iz ilovice.

Edini izdelovatelj za Kranjsko:

Janko Traun

izdelovatelj cementnih na Glincah pri Ljubljani.

Prva kranjska tvornica klavirjev v Ljubljani
Rimska cesta 2. Hilserjeve ulice 5.

WARBINEK-OVI
piani so neprekosljivi!

Klavirji, harmoniji, tudi samoigralni, električni. Prodaja se tudi na obroke. Stare klavirje jemljem v zameno. Dajem tudi naposodo. Uglasevanja in poprave se izvršujejo točno in dobro. Solidne cene. Petletna garancija. Prepričajte se osebno.

Razpošiljanje blaga na vse kraje sveta!

Najcenejša, največja eksportna tvrdka!

H. Suttner, urar, Kranj

priporoča svojo veliko, izborno zalogo finih

švicarskih ur

brilantov, zlatnine in srebrnine v veliki izbiri po najnižjih cenah.

V dokaz, da je moje blago res fino in dobro, je to, da ga razpošiljam po celem svetu. Na stotine pohvalnih pisem je vsakomur prostovoljno na ogled, da se lahko sam prepriča.

Prosim, zahtevajte veliki novi cenik, ki se pošlje zastoj in poštne prosto. 26-7

Zakonito zavarovano. Vsako ponarejanje in ponatiskovanje kaznjivo.

Edino pravi je

Thierryjev balzam

le z zeleno znamko z nuno.

Staroslaven, neprekosljiv zoper motenje prebavljanja, krče v želodcu, koliko, prehlajenje (katar), prsne bolezni, influenco itd. itd.

Cena: 12 malih ali 6 dvojnatih steklenic ali 1 velika posebna steklenica s patent. zamaškom K 5.— franko. Thierryjevo centifolijsko mazilo splošno znano kot „non plus ultra“ za vse še tako zastarane rane, vnetja, poškodbe, ture in otekline vseh vrst. — Cena: 2 lončka K 3-60 franko razpošilja le proti predplači ali povzetju 30

Lekarnar A. Thierry v Pregradi pri Rogaški Slatini.

Brošuro s tisoči zahvalnih pisem zastoj in franko. Dobiva se skoro v vseh lekarnah in medicin. drogerijah.

Brezskrbno

družinsko srečo garantira najvažnejša knjiga o preoblagodarjenju z otroci. Z nad tisoč zahval. pismi pošilja diskretno proti 90 v. v avstr. poštinih znamkah ga. A. Kaupa, Berlin S. W. 296 Lindenstrasse. 50.

Oglejte si — **poljedelskih strojev**, slamoreznic, čistilnic, največjo zalogo mlatilnic, gepelnov in preš za grozdje in sadje, štedilnikov, peči, železnih nagrobnihih križev itd. pri

FR. STUPICA v LJUBLJANI na Marije Terezije cesti št. 1 in na Valvazorjevem trgu 6, nasproti Križanske cerkve.

Ravnatam zamorete kupiti vsak čas po najnižjih cenah traverze, železniške šine, cement in vse druge stavbne potrebščine, razno orodje, sesalke za vodo, vino in gnojnice, vseh vrst tehnične in uteži in vse druge v železninsko stroko spadajoče predmete.

PFAFF šivalni stroji

so najboljši

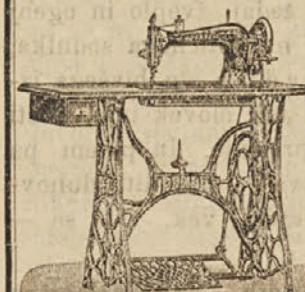
za družinsko uporabo. Šivajo, krpajo in vezejo. Neprekosljivi za obrtne namene, šivajo naprej in nazaj. I Kroglasto ležišče!

Glavni zastopnik

Fr. Tschinkel

Ljubljana • Kočevje

Mestni trg 9. v gradu. 52-7

Optični zavod J. Ph. Goldstein

Ljubljana, Pot trančo 1

Priporoča svojo veliko zalogo vsakovrstnih očal, lovskih in potnih daljnogledov, kakor tudi vseh optičnih predmetov. • Zaloga fotografskih aparatov.

Vsa v to stroko spadajoča popravila točno in ceno. 6-3

BIBE

Brezalkoholna pijača iz vrstnega okusa iz sadnega soka.

Nareja jo **G. PICCOLI**, lekarnar v Ljubljani. 6

En del tega soka, pomešanega s petimi deli vode, da za mlade in stare, za zdrave in bolne prijetno, žejo gasečo, redilno in za prebavne organe zdravo pijačo.

1 steklenica 1 krono. Naročila se izvršujejo točno po povzetju.